

Stanovisko vlády

k návrhu poslanců Stanislava Grospiče, Zuzky Bebarové-Rujbrové a Zdeňka Ondráčka na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 188)

Vláda na své schůzi dne 28. května 2014 projednala a posoudila návrh ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a vyjádřila s tímto návrhem ústavního zákona **nesouhlas** zejména z těchto důvodů:

1. Předloženým návrhem se předpokládá rozšíření důvodů pro zánik mandátu poslance nebo senátora, a to ve dvou směrech, jednak v důsledku odsouzení poslance nebo senátora k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin, jednak v důsledku uplatnění institutu „ztráty mandátu“, který předkladatelé navrhuji doplnit mezi důvody zániku mandátu poslance nebo senátora, aniž by v normativní části návrhu blíže vymezovali jeho obsah. Až z důvodové zprávy vyplývá, že *„ke ztrátě mandátu by mělo dojít v případě, že poslanec (senátor) opustí příslušný klub a přejde do jiného, či zůstane nezařazený, nebo dokonce přejde do jiné politické strany“*.
2. Vláda konstatuje, že Ústava České republiky tvoří ucelený a konzistentní celek a v případě každé její změny je nutné přihlídnout ke všem souvisejícím ustanovením. Předložený návrh ústavního zákona je s touto zásadou v části, která předpokládá zánik mandátu poslance nebo senátora v důsledku „ztráty mandátu“, v rozporu, a to zejména z následujících důvodů:
 - a) podle čl. 23 odst. 3 Ústavy České republiky je slib složený poslancem nebo senátorem formulován tak, že jeho mandát musí být vykonáván v zájmu všeho lidu a podle nejlepšího vědomí a svědomí poslance nebo senátora; navržená právní úprava by ve svých důsledcích tento princip výrazně narušila,
 - b) podle čl. 26 Ústavy České republiky poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy;

ze znění tohoto ustanovení je zřejmé, že poslanec nebo senátor je v první řadě vázán svým slibem, nikoliv vazbou na svou politickou příslušnost,

- c) podle čl. 9 odst. 2 Ústavy České republiky je změna podstatných náležitostí demokratického právního státu nepřípustná; s tímto ustanovením souvisejí rovněž čl. 3 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (t. j. včetně jeho politického smýšlení), čl. 15 Listiny základních práv a svobod zaručující svobodu myšlení a svědomí a v neposlední řadě čl. 22 Listiny základních práv a svobod, podle něhož zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti; navržená právní úprava, která fakticky spočívá v postihu za změnu politického smýšlení, je s touto ústavní zásadou v přímém rozporu.
3. Navržená právní úprava, aby mandát poslance nebo senátora zaniknul v důsledku pravomocného odsouzení k nepodmíněnému testu odnětí svobody za úmyslný trestný čin, si sice v obecné rovině zaslouží pozornost, v navržené podobě však ani s touto úpravou vláda nesouhlasí. Vhodnější by bylo doplnění podmínky volitelnosti poslance a senátora v tom smyslu, že volitelný není ten, kdo byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin a tento trest dosud nevykonal, anebo jemuž se na nepodmíněný trest odnětí svobody přeměnil jiný druh uloženého trestu za takový trestný čin, přičemž ztráta volitelnosti by znamenala jak překážku pro zvolení, tak i důvod pro zánik již existujícího mandátu podle čl. 25 písm. d) Ústavy České republiky.
4. Vláda nepovažuje za vhodné navržené stanovení počátku účinnosti návrhu „*dnem připadajícím na den vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny*“. Toto ustanovení je nevhodné nejen pro svou neurčitost, ale i obsahově. Aby se totiž vyloučily jakékoliv pochybnosti o retroaktivitě navržené změny (srov. nález Ústavního soudu, vyhlášený pod č. 318/2009 Sb.), neměla by navržená změna dopadat na poslance a senátory, jejichž mandát vznikl před přijetím navržené změny, což však nelze dost dobře ošetřit ustanovením o účinnosti, neboť volby do Poslanecké sněmovny a Senátu se zpravidla konají a mandáty poslanců a senátorů vznikají v různých termínech, a bylo by proto nutné pro tyto případy stanovit odpovídající přechodné ustanovení.